

به نام خدا

پیشگیری از انتقال اچ آی وی از مادر مبتلا به نوزاد

دکتر کتایون طایری
متخصص بیماریهای عفونی. فلوشیپ HIV

اهمیت مراقبت از مادران مبتلا به اچ آی وی

□ اچ آی وی می تواند از مادر باردار مبتلا به اچ آی وی به نوزادش منتقل شود. این انتقال در طول بارداری، حین زایمان و در ضمن شیردهی ممکنست اتفاق بیفتد.

□ برای جلوگیری از انتقال ویروس، اقدامات مراقبتی و درمانی برای مادر باردار و پس از زایمان برای نوزاد صورت می گیرد که به مجموعه این کارها، اقدامات پیشگیری از انتقال اچ آی وی از مادر به نوزاد می گویند.

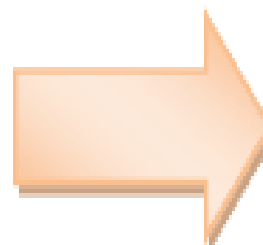

**به خاطر بسپارید که فقط زمانی می
توان مانع از انتقال اچ آی وی از مادر
به نوزاد شد که از ابتلا مادر باردار
خبر داشته باشیم**

میزان خطر انتقال اچ آی وی از مادر به نوزاد

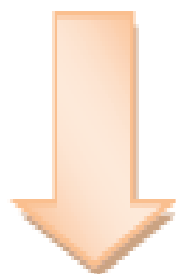
- اچ آی وی ممکنست در طول بارداری، حین زایمان و با شیردهی (شیر مادر) به نوزاد منتقل شود.
- اگر هیچ اقدام درمانی برای مادر و نوزاد انجام نشود، تا ۴۰٪ موارد (نزدیک به نیمی از موارد) اچ آی وی می تواند به نوزاد منتقل شود

از 100 نوزاد متولد شده از مادر مبتلا به اچ آی وی

60 نوزاد مبتلا به اچ آی

وی نیستند

40 نوزاد مبتلا به اچ آی

وی هستند

به خاطر بسپارید

اگر مراقبت ها و درمان مناسب و صحیح در طول بارداری، زایمان و شیردهی برای مادر مبتلا و نوزاد متولد شده صورت گیرد، خطر انتقال به نوزاد به کمتر از ۱٪ می رسد.

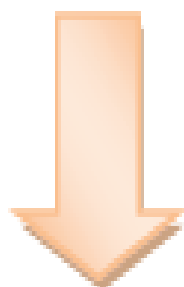

از 100 نوزاد متولد شده از مادر مبتلا به اچ آی وی

99 نوزاد مبتلا به اچ آی

وی نیستند

1 نوزاد مبتلا به اچ آی

وی است

عواملی که می توانند خطر انتقال اچ آی وی را به نوزاد افزایش دهند

- بعضی عوامل هستند که می توانند خطر انتقال اچ آی وی را به نوزاد افزایش دهند که مهمترین آنها مقدار ویروس موجود در خون مادر باردار است که اصطلاحاً به آن "بار ویروسی" گفته می شود. هرچه بار ویروسی مادر بالاتر باشد، خطر انتقال به نوزاد بیشتر می شود.
- یکی از مواردی که باعث می شود خطر انتقال به نوزاد بیشتر شود، ابتلا مادر در حین بارداری به اچ آی وی است چرا که بار ویروسی در اوایل ابتلا به این بیماری بشدت افزایش می یابد.

□ از عوامل مهم دیگری که ممکنست خطر انتقال ویروس را به نوزاد افزایش دهد، ابتلا به بیماریهای آمیزشی در دوران بارداری است. بنابراین اهمیت استفاده از کاندوم در روابط جنسی در دوران بارداری بیش از پیش مشخص می شود.

□ سوء تغذیه مادر باردار از جمله عوامل دیگری است که خطر انتقال اچ آی وی را به نوزاد افزایش می دهد

□ زایمان ایمن و سزارین همواره نکته حائز اهمیت بسیار در این بیماران است که نقش مهمی در کاهش خطر انتقال اچ آی وی به نوزاد دارد.

□ برای کاهش همه عوامل گفته شده باید زنان مبتلا به اچ آی وی در اولین فرصت پزشک خود را از بارداری یا تصمیم به بارداری خود مطلع کرده و تحت مراقبت مرکز مشاوره قرار گیرند.

آزمایش و مشاوره HIV در دوره بارداری

- تشخیص زود هنگام زنان مبتلا به HIV برای سلامت آنها و مراقبت نوزادان مواجهه یافته و یا مبتلا به HIV بسیار مهم و سرنوشت ساز است. آگاهی از عفونت HIV در مادر پیش از تولد نوزاد، موارد زیر را میسر می سازد:
  - دسترسی سریعتر زنان مبتلا به HIV به خدمات مراقبت و درمان؛
  - شروع هرچه سریعتر درمان ضد رتروویروسی (طی بارداری، در زمان زایمان و پس از تولد نوزاد)؛
  - انجام زایمان برنامه ریزی شده از طریق سزارین به منظور کاهش انتقال HIV در دوره پری ناتال؛
  - تسریع در ارائه مراقبتهای لازم به نوزاد شامل پروفیلاکسی ضد رتروویروسی، پروفیلاکسی PCP، ارائه تغذیه جایگزین و ارزیابی اولیه تشخیصی؛

همه زنان باردار باید تشویق به انجام آزمایش و مشاوره HIV شوند

□ در اولین ویزیت مادر باردار آزمایش HIV انجام شود؛

□ تکرار آزمایش HIV در سه ماهه سوم (ترجیحاً زیر ۳۶ هفته) در زنان در معرض خطری (محل - جمعیت) که نتیجه آزمایش آنها در اوایل بارداری منفی بوده است

□ آزمایش سریع HIV برای غربالگری زنان در معرض خطری که در زمان زایمان وضعیت HIV آنها نامعلوم است (جهت امکان ارائه پروفیلاکسی ضدتروویروسی ضمن زایمان و تسریع در ارائه مراقبتهای لازم به نوزاد شامل پروفیلاکسی ضدتروویروسی)،

□ در زنانی که پیش از شروع دردهای زایمان یا ضمن زایمان از نظر HIV آزمایش نشده اند باید آزمایش سریع بلافاصله پس از زایمان برای مادر یا برای نوزاد با مشاوره و رضایت مادر پیشنهاد شود. این امر امکان شروع پروفیلاکسی ضدتروویروسی را بلافاصله بعد از وضع حمل برای نوزادان متولد شده از مادران مبتلا به HIV فراهم می کند.

پیشگیری از انتقال اچ آی وی از مرد مبتلا به اچ آی وی به همسرش

□ مؤثرترین راه پیشگیری از تولد نوزاد مبتلا به اچ آی وی، کاهش تعداد زنان مبتلا به اچ آی وی است چرا که ویروس از مادر مبتلا می تواند به نوزاد منتقل شود. بنابراین اگر زنی مبتلا به اچ آی وی نیست ولی همسرش مبتلاست باید تلاش کنیم که بیماری را از همسرش نگیرد. پس:

□ اگر فردی مبتلا به اچ آی وی است باید در تمام تماسهای خود از کاندوم استفاده کند

□ کاندوم مانع از انتقال اچ آی وی به همسر می شود و نهایتاً در صورت برنامه ریزی مناسب برای زمان بارداری، خانواده شانس داشتن فرزندی سالم را خواهد داشت.

□ کاندوم نه تنها مانع از انتقال اچ آی وی می شود بلکه فرد را از بیماریهای آمیزشی نیز محافظت می کند. نکته مهم اینست که استفاده از کاندوم باید مرتب و مداوم باشد.

□ برای اطلاع یافتن از سلامت همسر باید آزمایش اچ آی وی انجام شود.

□ ضمن استفاده مرتب و مداوم از کاندوم در روابط جنسی، باید با فواصل زمانی مشخص و طبق صلاحدید پزشک و مشاور مرکز مشاوره، آزمایش اچ آی وی برای همسران افراد مبتلا که به ویروس مبتلا نیستند انجام شود.

□ آزمایش اچ آی وی در مراکز مشاوره بهداشتی انجام می شود

به خاطر بسپارید

- انجام آزمایش اچ آی وی کمک می کند که در صورت ابتلا فرد، به موقع اقدامات مراقبت و درمان برای فرد شروع شود و در صورت باردار بودن فرد، با شروع به موقع درمانهای پیشگیرانه، مانع از انتقال ویروس به نوزاد شویم.

انتخاب بهترین روش در اقدام به بارداری

□ در برنامه های مراقبت از مبتلایان به اچ آی وی، غیر از بهبود حال عمومی و جلوگیری از بروز بیماریهای مختلف و نیز افزایش طول عمر فرد مبتلا، هدف جلوگیری از انتقال اچ آی وی به همسر و کودکان او است.

□ اگر فرد مبتلا تحت درمان نباشد و ویروس در خون و ترشحاتش وجود داشته باشد، ممکنست طی تماس جنسی بدون کاندوم، ویروس را به همسرش منتقل کند.

□ پس وقتی خانواده ای تصمیم به بچه دار شدن می گیرند در صورت عدم ابتلا یکی از زوجین در اولین مرحله باید مانع از انتقال اچ آی وی به همسر شد و در مرحله بعدی جلوی انتقال ویروس را به نوزاد بگیریم.

سؤال

- آیا ممکن است بدون مبتلا شدن همسر ، کودکی سالم متولد شود؟
- آیا ممکن است زن و شوهری که هر دو مبتلا به اچ آی وی هستند، نوزادی سالم داشته باشند؟
- پاسخ هر دو سؤال بله است. به شرطی که مراقبت های لازم بموقع برای تمام خانواده انجام شود.

بسیار مهم

فراموش نکنید که مهمترین اقدام برای
جلوگیری از انتقال ویروس به دیگری
و به نوزاد، مصرف منظم داروهای ضد
ایدز است

- حال در نظر بگیرید که در یک خانواده شوهر مبتلا به اچ آی وی است ولی همسرش مبتلا نیست.
- در این شرایط باید شوهر داروهای خود را بطور منظم مصرف کند و آزمایشاتی را که پزشک به او می گوید انجام دهد.
- برای مادر داروهای مناسب برای پیشگیری قبل از تماس شروع می شود و پس از سه هفته میتوانند اقدام با بارداری کنند
- دستورات دارویی باید مو بمو رعایت شود

□ یک حالت دیگر زمانی است که زن مبتلا به اچ آی وی است و شوهرش منفی است.

□ در این شرایط زن باید داروهای خود را بطور منظم مصرف کند و آزمایشاتی را که پزشک به او می گوید انجام دهد و در زمانی که پزشک توصیه می کند به روش "تلقیح اسپرم در رحم" که در منزل قابل انجام است اقدام به بچه دار شدن نمایند.

- حالت سوم زمانی است که هر دو زوجین مبتلا به اچ آی وی باشند.
- در این شرایط هر دو نفر باید داروهای خود را بطور منظم مصرف کنند و آزمایشاتی را که پزشک به آنها می گوید انجام دهند.
- اقدام به تماس جنسی بدون کاندوم برای بچه دار شدن فقط زمانی خواهد بود که پزشک با آنها اجازه دهد.

بسیار مهم

فقط زمانی باید اقدام به بچه دار شدن می توان کرد که نتیجه آزمایش اندازه گیری بار ویروسی فرد منفی باشد. یعنی در خون وی ویروس پیدا نشود

پیشگیری از حاملگی های ناخواسته در زنان مبتلا به اچ آی وی

- تصمیم برای بچه دار شدن یکی از مهمترین تصمیماتی است که زوجین در خانواده باید با مشورت با یکدیگر و پزشک خود بگیرند .
- همه والدین آرزومند داشتن کودکانی سالم هستند و تمام تلاش خود را برای فراهم کردن شرایط زندگی مناسب برای آنان انجام می دهند.

□ جلوگیری از انتقال اچ آی وی به نوزاد در خانواده هایی که یک یا هر دو والدین مبتلا به اچ آی وی باشند در درجه اول مسئولیت مسلم والدین است.

□ پس با توجه به اینکه می توان با اقدامات پیشگیرانه مراقبت و درمان، خطر انتقال ویروس به نوزاد را بشدت کاهش داد، والدین باید با رعایت آموزشهای داده شده، مانع از حاملگی های ناخواسته شوند

□ بهترین راه پیشگیری از بارداری های ناخواسته، استفاده از روش دوتایی پیشگیری است. یعنی همزمان از دو روش برای پیشگیری از بارداری استفاده شود.

□ همواره یک روش ثابت باید استفاده از کاندوم باشد و در کنار آن می توان از قرصهای ضد بارداری، آمپول های ضد بارداری طولانی اثر و سایر روشهای موجود با صلاحدید پزشک استفاده کرد.

پیشگیری از انتقال اچ آی وی از مادر مبتلا به نوزاد

- داروهای ضد ایدز (ضد رتروویروسی) بسیار مؤثر و ارزشمند هستند.
- زنان باردار یا آنهایی که تصمیم به بارداری دارند باید در این مورد سریعاً با پزشک خود مشورت کنند قبل از اینکه درمان را شروع کنند.
- داروهای ضد رتروویروسی از نوزاد در مقابل ابتلا به اچ آی وی محافظت می کنند ولی بعضی داروها ممکنست برای نوزاد مناسب نباشد و با داروی دیگری جایگزین شود

□ به همین دلیل باید حتما پزشک را مطلع کنند. با صحبت کردن با پزشک درمانگر بهترین رژیم دارویی را می توان انتخاب کرد.

□ علاوه بر کاهش خطر انتقال به نوزاد، این داروها باعث جلوگیری از پیشرفت بیماری در خود مادر می شود و طبعا با بهبود سیستم ایمنی فرد، حال عمومی مادر بهتر شده و با سلامتی بیشتری به زندگی ادامه می دهد و می تواند از کودکان خود مراقبت کند.

بسیار مهم

مصرف داروهای ضد ایدز باعث کاهش
بار ویروسی می شوند و همین امر
باعث کاهش انتقال اچ آی وی به
سایرین می شود

□ مادر باردار باید با دقت و حوصله تمام آزمایشاتی را که طبق دستور پزشک توصیه می شود، انجام دهد.

□ علاوه بر آزمایشاتی چون شمارش تعداد سلولهای سی دی ۴ و تعیین بار ویروسی، آزمایشات مختلف دیگری برای ارزیابی وضعیت سلامتی وی ضروری است و باید بموقع انجام شود.

بسیار مهم

هر مادر باردار مبتلا باید در اولین فرصت ممکن و هر چه
سریعتر تحت درمان ضد رتروویروسی قرار بگیرد

□ گاهی ممکنست مادر از قبل تحت درمان با داروهای ضد ایدز بوده باشد. در این شرایط نیز باید بمحض اطلاع یافتن از بارداری و یا تصمیم به بارداری، به پزشک اطلاع داده شود چرا که ممکنست بعضی داروهایی که مادر مصرف می کند برای جنینی که در شکم مادر است ضرر داشته باشد.

□ در این شرایط پزشک در مورد تغییر یا ادامه درمان بیمار تصمیم خواهد گرفت.

نکته

- لازمست که بیمار برای یاد آوری کردن زمان مصرف داروها، برنامه ریزی کند.
- فراموش کردن نوبت های دارویی می تواند منجر به بدحال شدن وی شود.

□ گاهی بیماران داروهای خود را یک نوبت در صبح و یک نوبت شب (به فاصله ۱۲ ساعت) مصرف می کنند. برای مثال اگر ۸ صبح دارویش را خورده باشد، نوبت بعدی ۸ شب است.

□ خیلی مهم است که داروها سر ساعت خورده شوند. این دو نوبت را می توان با زمانهای بعد از صبحانه و بعد از شام تنظیم کرد

□ حتی در بیماری که از اهمیت مصرف بموقع داروها با خبر هستند و روزانه داروهایشان را بطور مرتب می خورند نیز ممکنست نوبت هایی از داروها فراموش شود.

□ به مادر کمک کنید که بتواند برای به خاطر آوردن داروها برنامه ریزی کند.

بسیار مهم

هرگز خود سرانه و بدون اطلاع پزشک نباید داروهای ضد ایدز را قطع نمود.

□ گاهی با شروع داروهای ضد ایدز، عوارض داروها آزار دهنده می شود.

□ برای مثال علائمی چون تهوع و استفراغ و سردرد باعث ناراحتی مادر بارداری می شود که خود از قبل دچار ویار بارداری بوده است.

□ خوشبختانه عوارض داروها اغلب موقتی ایست و در طی چند روز یا هفته بتدریج برطرف می شود

□ گاهی ممکنست لازم باشد که از داروهای کمکی نظیر ضد تهوع، داروی معده و مسکن استفاده شود که حتما باید با تجویز پزشک باشد.

□ به خاطر بسپارید که هر دانه قرصی را که مادر مصرف می کند، قدم بزرگی است که برای حفاظت از کودک خود در مقابل ابتلا به اچ آی وی بر می دارد

□ استراحت کافی ، مصرف مایعات و تغذیه مناسب و داشتن افکار مثبت و آرامش بخش همواره به تحمل داروها کمک می کند

□ مادر در تمام طول بارداری باید مرتب و منظم داروهایش را مصرف کند.

□ با توجه به اینکه اغلب مادر باردار برای زایمان باید سزارین شده و در طول زایمان نیز دارو استفاده کند باید کاملاً مراقبت های دوره بارداری تا نزدیک زایمان بخوبی انجام شده و مرکز مشاوره را در جریان زمان زایمان قرار دهد

بسیار مهم

- مرکز مشاوره از قبل باید داروهای تزریقی حین زایمان و شربت نوزاد را به بیمارستان بفرستد.
- اگر بار ویروسی مادر در ماه آخر بارداری منفی باشد، میتوان زایمان واژینال را برای وی انجام داد و نیازی به سزارین و تزریق زیدوودین حین زایمان نیست

داروهای پیشگیری از انتقال اچ آی وی ویژه نوزاد

- به غیر از مادر باردار که باید در طول بارداری و حین زایمان دارو مصرف نماید، نوزاد متولد شده از این مادر نیز باید در اولین فرصت پس از تولد (در ۱۲ ساعت اول) تحت درمان قرار گیرد تا احتمال انتقال اچ آی وی را به کمترین حد ممکن برساند.

بسیار مهم

- در ساعات اولیه پس از تولد و ترجیحا در ۶-۱۲ اول پس از تولد بابد داروهای نوزاد به او داده شود.
- لذا باید زمان زایمان مادر با مرکز مشاوره هماهنگ شود تا قبل از زایمان ، داروهای لازم توسط پرسنل مرکز مشاوره به بیمارستان محل زایمان وی ارسال شود.

□ داروهای نوزاد بصورت شربت می باشد. معمولا درمان پیشگیری نوزاد با یک نوع شربت است که در فاصله زمانی هر ۶ ساعت و یا هر ۱۲ ساعت بر اساس دستور پزشک به نوزاد خورانده می شود. نام این دارو زیدوودین است.

بسیار مهم

□ در مواردی ممکن است مادر بموقع درمان نگرفته باشد و یا درمان او ناقص باشد. در این شرایط ممکنست دو نوع دارو توسط پزشک برای نوزاد تجویز شود.

□ برای اثر بخشی کامل داروها باید بموقع و به مقدار کافی به نوزاد خورانده شود پس به دقت به دستورات پزشک باید توجه نمود و برای خانواده توضیح داد

- دوره درمان با داروهای پیشگیری در نوزاد ۶-۴ هفته می باشد و پس از آن این دارو قطع و برای شیرخوار داروی دیگری به نام شربت کوتریموکسازول شروع می شود که اهمیت بسیار زیادی برای سلامت شیرخوار دارد.

تغذیه نوزاد

□ نوزاد متولد شده از مادر مبتلا به اچ آی وی نباید از شیر مادر تغذیه کند. باید شیر خشک برای نوزاد تهیه و نوزاد را با آن تغذیه کرد.

□ برای تهیه کوپن شیر خشک می توان از پرسنل مراکز مشاوره کمک گرفت و با توجه به هماهنگی های انجام شده، آنها مادر را برای دریافت سهمیه شیر خشک نوزاد راهنمایی می کنند

آزمایشات نوزاد

- آزمایشات نوزاد باید بموقع و بر اساس دستورات پزشک صورت گیرد. اولین آزمایش نوزاد در ۸-۶ هفتگی انجام می گیرد و بر اساس نتیجه آن ، زمان آزمایش بعدی تعیین می شود.
- ممکنست برای تشخیص قطعی وضعیت ابتلا شیرخوار لازم باشد که بارها آزمایشات کودک تکرار شود.

بسیار مهم

زنان مبتلا به اچ آی، اگر باردار بوده یا تصمیم به بارداری دارند باید هرچه سریعتر موضوع را به پزشک خود اطلاع دهند تا اقدامات درمانی و پیشگیرانه بموقع برای آنان انجام شود.

